HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מסורת הש"ס

(א) [נעיל פג:], ב) נעיל ג: ח: ב"ג קעו., ג) [ל"ל אלעזר ועי' תו"ש דגרסי' אלעזר בלא יו"ד וכן בפיסקא דלקמן ובכל הסוגיא וכן בר"ש דהכא שאר מקומות חסר דבי אלעזר], ד) [נעיל עט:], ה) [נעיל פפ:], ו) פ"א ל"ג, ז) [נעיל עט:], ח) נעיל פ: תוד"ס זז בסוף הדיבור כתבו דלר"ת וא"ח גרסינן אלוס מלכות וכו' והקושיא היא מהיכ במזכת וכו'], ט) ב"מ נה: [נעיל ה:], י) (ב"ב פד.), יא) [דף פ.], יב) [כתובות מ:], יג) [ע"ב], יד) [נעיל ה:], טו) בדפיו"ל רבנן, טז) [וע"ע תוס' כתובות נח. ותוס' קדושין יא. ד"ה הנהו],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וחס ויסח וכו' דלר' מאיר הוולד ממזר (ולמאן דמוקי לה וכו' כמאה עדים דמי) תפ"מ וע"ב ד"ל הגה"ה היא ומתוס' דרפ"ק (דף ג: ד"ה שלשה) לקחו לפרש כך: (ב) ד"ה והאיכא וכו' לעיל נ"ב דף עט ע"ב:

מוסף תוספות

א. לומר שהוא שלו. שיט"ק. ב. כמו רשות מדעם. כי תשה ברעך משאת מאומה [דברים כד, י] תרגום ארי תרשה לחברך רשות מדעם. עיון בענך כם ד. ג. וכיון דלא יצא הקול. תוס' ב"ג לב ע"ב ד"ה לפטים. ד. ולא חיישינן להכי. תוס' ב"ג סם [וכמ"ש בתוס' ב"מ פ' ע"ב ד"ה שפחה ע"ש]. ה. ופטיר ועטיר מן עורורי מלכא ומלכתא לא משום שהיה צריך להתנות כדפרישית דבסתמא נמי הוי מקח טעות אלא. תוס' כתובות נח ע"ב ד"ה הנהו. ו. אע"ג דלא אתני. תוס' הרא"ש, ע"ש עוד. ז. דהא בגמ' פריך והאיכא גט קרח ומשני התם הולד ממזר הכא הולד כשר ופריך הניחא לר"מ וכו', והדר פריך [והאיכא] משום שלום מלכות ומוקי לה כר"מ משמע דמודה ר"מ בהני ג' גיטין דהולד כשר. תוס' הרא"ש ע"ש עוד מש"כ בסם רפ"י בתשובה. [אלא] אומר ד"ת דהכא היינו טעמא דהולד כשר דכך היה המטבע שלא יפסל הולד בהנך שלשה, ואע"ג דר"מ סבר וכתב היינו וחתם מ"מ כשר הולד בכתב ידו ואין עליו עדים דכיון שהבעל עצמו כתב אין לך חתימה גדולה מזו. תוס' לעיל ג: ע"ש עוד. ח. והיינו טעמא, אע"ג שהסופר אינו כותבו בלא ציווי הבעל מ"מ דימנין דמימליך בעל ואינו נותנו וזורקו לאשפה כיון שאינו חתום ואינו חושש עליו, והאשה מצאתו ומחתמת בו עד אחד, דעד אחד תוכל לגרש. תוס' הרא"ש. ט. [ו]מתניתין בסופר שאינו מובהק, זו היא גירסת רבינו חננאל ופירושו, ומשמע דרב מכשר אפילו בסופר שאינו מובהק. תוס' הרא"ש.

פסקי רי"ד

של שטר מוכיח: ולעלם לאפוקי מדבעא מיניה רבא מרב נחמן היום אי את אשתי ולמחר אי את אשתי מהו אי פי' המורה אע"ג דרב גופיה פסק הלכה כר' יוסי בפ' יש נוחלין (קלו.) הכא אמר לאפוקי מדר' יוסי משום דבעא לאפוקי נפשיה מפלוגתא ריש מי שאומר דהדר ביה מההוא ועקרה לדר' יוסי דלית הלכתא כותיה אף בשטרות ריש מי שאומר דלכתחלה לא עבדינן כר' יוסי ואי עבד כר' יוסי עבד ריש מי שאומר הלכה כר' יוסי בשטרות אבל לא בגיטין. והנכון בעיני שזהו העיקר שחילוק יש בין שטרות לגיטין כדאמרן לעיל בפ' מי שאחזו (עב.) במאי דתנן דה גיטין אם מתי לא אמר כלום אמר רב הונא וחולצת ולא מתיבמת ושקלינן וטרינן בה טובא ומסקינן דר' יוסי אמר זמנו של שטר מוכיח עליו בין בשטר שלאחר מיתה שהוא כתוב בתוכו ובין בגט שהוא ע"פ אבל רב הונא פשיט ליה דבשטר דהכא כר' יוסי מפני שהתנאי שלאחר מיתה כתוב בתוכו ואם הזמן כתוב בתוכו והתנאי שלאחר מיתה אמר לה על פה מספקא ליה אי הלכה כר' יוסי בהא שיועיל זמנו של גט שהוא כתוב לתנאי דלאחר מיתה שהוא בפה ומ"ה אמר חולצת ולא מתיבמת ורב הונא דפסיק הלכה כר' יוסי מרב פשטו ליה כדאמרי' התם א"ל הכי אמר רב הלכה כר' יוסי וכמו שרב הונא חילק בין גט לשטר דבשטר פסק הלכה כר' יוסי ובגט לא ה"ה הכי נמי חילק רב אע"ג דפסק הלכה כר' יוסי בשטרות בגטין לא נראו לו דבריו וס"ה אמרינן לאפוקי מדר' יוסי ולא ק' דידיה אדידיה. והתקין שיכתבו בגיטין כך כדי שיהו רגילין להרגיל את ש"מ לומר כך בשעה שנותנו לה מהיום אם מתי אבל אם השכיב מרע לא אמר בפיו מהיום הכתיבה שאנו כותבין בתוך הגט מיומא דין אינה מועלת כלום דהא לר' יוסי כך מועיל דגן הונא כמו ס"ל כר' יוסי ואפ"ה קאמר דלא מהני זמן שהוא ככתיבה לתנאי דלאחר מיתה שהוא בפה (והם) [וה"ה] הכי לדבנן אע"ג דכתיב מהיום לא מהני לתנאי דהוא ע"פ כדפריש המורה (לעיל עב. רש"י ד"ה מהיום) די"ל חזר בו ממה שכתב מהיום ולא נתנו לה אלא שיקנה לאחר מיתה ואין גט לאחר מיתה. וזה הטעם צריך לתת לחבר שהוא יודע מה כתוב בגט אבל ההדיוטות שאין יודעים מה כתוב בו בלתי זה הטעם אינו כלום שהרי אנו מלמדין אותו שיאמר לה הרי זה גיטיך אם מתי הנה כל כונתו היא להקנותו

ז) נראה דל"ל אי הוי גיטא אי לא ולכן אנו מוסיפין בגט ולעלם ולפ דאמרי מועיל כלום כו'.

עין משפט נר מצוה

מג א מיי' פ"ח מהל' גירושין הל' ט ומגמ עשין נ שו"ע אה"ע סי' קלו סעיף ה:

מד ב מיי' שם פ"א הל' יד סמג שם טוש"ע אה"ע סי' קל סעי' כ:

מה ג מיי' שם הל' כה סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קמז סעי' ח:

מו ד מיי' שם פ"א הל' טו סמג שם טוש"ע אה"ע סי' קלג סעיף ח:

מז ה מיי' שם הל' כד ופ"ג שם הל' ח סמג שם טוש"ע שם:

ו [טוש"ע שם סי' קמח סעיף ח]:

מח ז מיי' שם פ"א הל' יד סמג שם טוש"ע שם סימן קל סעיף כ:

לעזי רש"י

קוגילו"ן. מרתף (פסולת שנוצרת מזיקוק כסף).

מוסף רש"י

שלשה גיטין פסולין. למתמלה (לעיל ג:) ליגשא בו (השב"ם ב"ב קעו.). כתב בכתב ידו. ידי הכעל (לעיל ג:). ואין עליו עדים. אלא שנמסר לה בפני עדים, דעדי המסירה כדיתי לה בדיעבד (השב"ם ב"ב קעו.). ואין בו זמן. בלחיה זמן בכתב (לעיל ג:). ואין בו אלא עד אחד. וכתב ידי סופר (שם). וגובה מנכסים משועבדים. לומר ואם שטר מלוה הוא אותו השטר הכתוב בכתב ידו ואין בו עדים אלא שנמסרו בפני עדים גובה מנכסים משועבדים (ב"ב שם). גט קרח. דאם כ"ש לעיל פא ב. המביא גט ממדינת הים. לאשה, שעשאו בעלה אלא לחוליטו לגרש, אלריסוטו לומר בפני נכתב ונחתם, והתם מפרש לפי שאין בקיאין לקיימו (ב"מ נה:). יוציא. מי שנאשה על ידי גט זה (שם ולעיל ה:).

פסקי רי"ד (המשך)

לה לאחר מיתה ומה יודע הוא שבגט כתוב בו מהיום בודאי עיקר הגט אין צריך הבעל לדעת אותו כראוי והבעל יאמר לה הרי זה גיטיך והיא מגורשת שספר כריתות נתן לה ואינו צריך שיבין הוא דברי הספר שאם היה צ"ל לה דברי הספר בפה היו זקוקין להבינו אלא כיון שאין האשה מתגרשת אלא בספר ולא בדברים אע"פ שאינו יודע מה כתוב בו היא מגורשת באומרו לה הרי זה גיטיך אבל התנאי שתלוי באמירת הבעל מה יועיל לכתבו בגט והבעל לא יבין בו הלכך הטעם שנתן המורה שמא חזר בו אין ראוי לתתו אלא לחבר לא להדיוטות ולפיכך תיקן רב שיכתבו בו מיומא דין שיעידו העדים כי כך אמר הבעל כשהיה ש"מ כדי שיהיו זריזין ללמד ש"מ לומר כך שאם לא יאמר כך נמצא שמעידין עדות שקר ויגיד עליו ריעו ולעלם לאפוקי מדבעא מיניה רבא מרב נחמן אילו אמר הבעל היום אי את אשתי ולמחר את אשתי) ואנו כותבין גט

מן עלולי ומן ערורי מלכא ומלכתא. נראה לר"י דגרסי' מיפכא מן ערורי ומן עלולי מלכא ומלכתא דלשון עלילה שייך במלך וערעורי גבי אחר כל אדם: **רושם.** פי' בקונטרס רושם וסימן שעושין לעבדים[א] ואית ספרים דגרסי' ורשו דאינשי פי' שאין עליו מלוה[ב]:

מן עלולי מלכא. כן הוא כמו שפי' בקונטרס כאן דמוכתב במלכות הוי מקח טעות כדאמרי' בהאומנין (ב"מ פ.). ובהמוכר פירות (ב"ב נב:) אמרינן בהדיא דאומר לו הרי אלך לפניך ובפ"ק דקידושין (דף יא.). ובפ' אע"פ (כתובות נח.) גבי סימפון בעבדים ליכא דאמר מאי אמרת ליסטים מזויין או מוכתב במלכות הנהו קנא אית להו צריך לפרש כמו שפי' ר"ת קנא אית להו[ג] ולא אמאתא[ד] ולא כמו שפי' בקונטר' התם קנא אית להו וסבר וקביל ומאי דאתקין לכתוב בשטרא[ה] לא הוי אלא לשופרא אלא יטעו העולם כמו תרוצי דפסיעתא אאם משומרב הוא שהמקח בטל[ו] (דף עו): **עד מצהר.** והא דאמרינן סימפון בעבדים ליכא אי בגדולי הא קא חזי ליה אי בגוואי לא איכפת ליה היינו במומין שהן עליו עתה אבל בפותן שיבאו עליו אחר כך ולא יהיה אז ראוי למיקם קמיה ודאי הוה מקח טעות אף על גב דכי האי גוונא משכחת סימפון בעבדים איכא למימר דהא לא אמאתא: **שלשה** גיטין פסולין. לעיל (דף ג:) פירשתי ומה שפי' בקונטרס דהך משנה לא כרבי אלעזר ולא כר"מ אין נראה דאיכא בגמ' דמוקי לה כר' מאיר[ז]:

מוקי לההיא בר' מאיר. נראה דלא גרסי' הכא דאמתני' קאי: **מניינא** דסיפא למעוטי הא דתניא בו'. כל משניות מפיק מאד מיעוטא ממניינא דרישא וחך בריית ממניינא דסיפא ואשמעינן דמתרלתא היא ורבינו יצחק אומר דהך בריית אינטריכא מיעוטא לחוד לפי שיש תקנה אפי' לר"מ אפילו לכתחלה לינשא שיוכל לינטו הימנה ולינתנו לה קודם נישואין: **אמר** רב כתב ידו שנינו בו'. דוקא כתב ידו ועד אבל כתב סופר ועד לא אפי' בספרא מובהק דסבירא ליה לרב אתם סופר שנינו כדפירש בקונטר'[ח] ורבינו חננאל גריס דוקא כתב ידו ועד הוא דפסול ואם נישאת הוולד כשר אבל כתב סופר ועד תינשא לכתחילה ושמואל אמר אפילו כתב סופר ועד דוקא בדיעבד כשר ומתנן כתב סופר ועד כשר ומשני התם בסופר מובהק[ט] וגירסא זו איננה בשום ספר ועוד יש לומר דלרב כתב סופר מובהק ועד כשר לכתחילה אבל בסופר שאינו מובהק ועד פסול אפילו בדיעבד:

לאפוקי מדבעא מיניה[ט] רבא מרב נחמן דאמר היום אי את אשתי ולמחר את אשתי: גופו של גט שחרור הרי את בת חורין הרי את לעצמך: אתקין רב יהודה בשטר זביני דעבדי עבדא דנן מוצדק לעבדו ופטיר ועטיר מן חרורי ומן עלולי ומן ערורי מלכא ומלכתא ורשום דאיניש לא אית עלוהי ומנוק' מכל מום ומן שחין דנפיק עד טצהר חדת ועתיק מאי אסותיה אמר אביי גינברא ומרתכא וכבריתא וחלא דחמרא ומשחא דזיתא ונטפיק חיורא ושייפי ליה בגדפא דאווזא: **מתני'** [י]שלשה גיטין פסולין ואם נשאת הוולד כשר [כ]כתב בכתב ידו ואין עליו עדים [ג]יש עליו עדים ואין בו זמן יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד הרי אלו שלשה גיטין פסולין ואם נשאת הוולד כשר רבי [ג]אליעזר אומר [ד]אע"פ שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים כשר וגובה מנכסים משועבדים [ה]שאין העדים חותמים על הגט אלא מפני תיקון העולם: **גמ'** ותו ליכא והא איכא [ו]גט ישן התם לא תצא הכא תצא הניחא למ"ד הכא תצא אלא למ"ד הכא לא תצא מאי איכא למימר התם תינשא לכתחל' הכא דיעבד והא איכא [ז]גט קרח התם הוולד ממזר הכא הולד כשר הניחא לרבי מאיר [ח](דאמר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזר) אלא לרבנן מאי איכא למימר התם תצא הכא לא תצא הניחא למ"ד הכא לא תצא אלא למ"ד הכא תצא מאי איכא למימר במקושר לא קא מיירי והא [ט]איכא שלום מלכות[י] התם תצא הכא לא תצא הניחא למ"ד הכא לא תצא אלא למ"ד תצא מאי איכא למימר התם הולד ממזר הכא הולד כשר הניחא לר' מאיר אלא לרבנן מאי איכא למימר מוקים לה כדרבי מאיר והתם הולד ממזר הכא הולד כשר מנינא דרישא למעוטי מאי ומנינא דסיפא למעוטי מאי מנינא דרישא למעוטי הני דאמרן מנינא דסיפא למעוטי הא [י]דתניא המביא גט ממדינת הים נתנו לה ולא אמר (לה) בפני נכתב ובפני נחתם יוציא והולד ממזר דברי רבי מאיר וחכ"א אין הולד ממזר כיצד יעשה יטלנו הימנה ויחזור ויתננו לה בפני שנים ויאמר בפני נכתב ובפני נחתם: כתב בכתב ידו ואין עליו עדים: אמר רב כתב ידו שנינו אהייא אילימא ארישא פשיטא כתב ידו קתני ואלא אמציעתא הרי יש עליו עדים [יא]אלא אסיפא יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד ודוקא

מן עלולי ומן ערורי מלכא ומלכתא: מתני' דמאן דמוקי לה כר' מאיר אלא לרבנן מאי איכא למימר התם תצא הכא לא תצא הניחא למ"ד הכא לא תצא אלא למ"ד הכא תצא מאי איכא למימר לא קא מיירי והא איכא שלום מלכות התם תצא הכא לא תצא הניחא למ"ד הכא לא תצא אלא למ"ד תצא מאי איכא למימר התם הולד ממזר הכא הולד כשר הניחא לר' מאיר אלא לרבנן מאי איכא למימר מוקים לה כדרבי מאיר והתם הולד ממזר הכא הולד כשר מנינא דרישא למעוטי מאי ומנינא דסיפא למעוטי מאי מנינא דרישא למעוטי הני דאמרן מנינא דסיפא למעוטי הא דתניא המביא גט ממדינת הים נתנו לה ולא אמר (לה) בפני נכתב ובפני נחתם יוצא והולד ממזר דברי רבי מאיר וחכ"א אין הולד ממזר כיצד יעשה יטלנו הימנה ויחזור ויתננו לה בפני שנים ויאמר בפני נכתב ובפני נחתם: כתב בכתב ידו ואין עליו עדים: אמר רב כתב ידו שנינו אהייא אילימא ארישא פשיטא כתב ידו קתני ואלא אמציעתא הרי יש עליו עדים אלא אסיפא יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד ודוקא

לאפוקי מדבעא מיניה רבא מרב נחמן היום אי את אשתי ולמחר הרי את אשתי: מוקדש ומופלג מכל מירות כמו הנפטר מרבו (יומא דף נג.): **ועטיר.** כמו ו' עיטרא שטר חלוקה. רק הבמות לא סרו (מלכים ג יב) מתרגם לא עטרא: **ומן ערורי מלכא ומלכתא.** ומערערו המלך והמלכה אלא חטא להיות מוכתב למלכות ליהרג שאם היה מוכתב למלכות מקחו בטל כדאמר בב"מ בהשוכר (יא): **ורשום דאיניש.** רושם סימן שעושין על העבדים כדאמרי' במסכת שבת (דף נח.): **לא אית עילויה.** מאדם אחר חוץ מן המוכר הזה: **ומנוקה מכל מום.** כמו לסטים מזויין דמקחו בטל: **ומן שחין דנפיק עד טצהר.** ומכל שחין שיצא בפניו עד שתי שנים דמאים למיקם קמיה: **עד טצהר.** בל' פרסי שתי שנים. והאי דקא אמרי' (יב) סימפון בעבדים ליכא היינו היכא דזבין סתמא אבל הכא כיון דאתני מקחו בטל וזה עכשיו אין לו שחין ודרך שחין יש שהולך לו חוזר עד שתי שנים לפיכך עד ב' שנים מתנה עמו שאם יצא בו אותו שחין עד שתי שנים שיהא מקחו בטל לפי שכבר היה בו המום הזה ולא דאמרו: **גינגדל.** כמשמעו זגגדיל: **ומרסכא.** פסולת פיגי כסף שיולא ממנו במקוס שמתיכין אותו בשעת חפירתו מן ההריס וקורין לו קוגילו"ן: **וכבריתא.** גפרית: **ושייף ליה בגדפא דאווזא.** וסך אותו בגומה של אווז: **מתני' ואם נישאת הוולד כשר.** האי תנא לאו כרבי מאיר סבירא ליה דאמר עדי חתימה כרתי דלרבי מאיר הוולד ממזר (יא) ולמאן דמוקי לה בגמ' כרבי מאיר איכא למימר דכתב ידו במאה עדים דמי ולאו כרבי אלעזר סבירא ליה דאמר עדי מסירה כרתי דהא פליג רבי אלעזר בסיפא אלא כיון דכתב ידו הוא וכתב ונתן קיימא ביה ואע"ג דליכא עדי מסירה כשר מדאוריתא ומיהו רבנן פסליהו דלמא אתי לאכשורי בכתב סופר הלכך לא תינשא ואם נישאת הוולד כשר ודוקא כתב ידו אבל כתב סופר ואין שם עד הוולד ממזר: **זמן.** תקנתא דרבנן משום בת אחותו דאמרינן בפ"ק (לעיל דף יח:) הלכך הוולד כשר: **אלא עד אחד.** פליגי בה בגמרא[יא] איכא למ"ד אכתב ידו קאי אפילו הכי אשמועינן דלכתחלה לא ורישא אשמועינן דאפי' אין בו עד אם נישאת הוולד כשר ואיכא למאן דאמר אכתב סופר קאי ואפי' הכי הוולד כשר דסופר הוה ליה ממקום עד שני: **ר' אלעזר אומר אף על פי שאין עליו עדים.** ואינו כתב ידו: **אלא שנתנו לה בפני עדים כשר.** ליגשא לכתחילה: **תיקון העולם.** שמא יאמרו עדי מסירה ויבא הבעל ויערער לומר לא גירשתיה: **גמ' ותו ליכא.** גיטין פסולין לכתחלה והולד כשר: **והאיכא גט ישן.** דאמרינן לעיל (יב) בגמ' אם נישאת לא תצא: **הכא תצא.** רב ולוי פליגי בה לקמן בשמעתין[יב]: **הסם.** אמרינן בגמ' אם נתגרשה תנשא לכתחלה בפרק הזורק (לעיל עט:): **הניחא לרבי מאיר.** דאמר[יג] כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזר: **אלא לרבנן.** מי מתני' דהכא[טו] דרבנן היא ניתני נמי הכא גט קרח: **הסם תצא.** אפילו לרבנן: **שלום מלכות.** דאמרינן בהזורק (שם עט:) כתב לשם מלכות כו': **מניינא דרישא.** שלשה גיטין פסולין: **מניינא דסיפא.** הרי אלו ג' גיטין פסולין ומשמע מיעוטא הני ותו לא: **הני דאמרן.** ואשמעינן דמתני' ר"מ היא דאמר התם הולד ממזר: **למעוטי הא דתניא.** דהכא הולד ממזר כר' מאיר ואשמעינן מתני' דבריית מתרלתא היא דאפילו כה"ג משו ליה ר"מ ממזר: **אי נימא ארישא.** דליכא שום עד: **אלא אמציעתא.** שפסול משום זמן מה לי כתב ידו מה לי כתב סופר הרי יש עליו עדים: ודוקא

מרב נחמן היום אי את אשתי ולמחר אי את אשתי מהו אי פי' המורה אע"ג דרב גופיה פסק הלכה כר' יוסי בפ' יש נוחלין (קלו.) הכא אמר לאפוקי מדר' יוסי משום דבעא לאפוקי נפשיה מפלוגתא ריש מי שאומר דהדר ביה מההוא ועקרה לדר' יוסי דלית הלכתא כותיה אף בשטרות ריש מי שאומר דלכתחלה לא עבדינן כר' יוסי ואי עבד כר' יוסי עבד ריש מי שאומר הלכה כר' יוסי בשטרות אבל לא בגיטין. והנכון בעיני שזהו העיקר שחילוק יש בין שטרות לגיטין כדאמרן לעיל בפ' מי שאחזו (עב.) במאי דתנן דה גיטין אם מתי לא אמר כלום אמר רב הונא וחולצת ולא מתיבמת ושקלינן וטרינן בה טובא ומסקינן דר' יוסי אמר זמנו של שטר מוכיח עליו בין בשטר שלאחר מיתה שהוא כתוב בתוכו ובין בגט שהוא ע"פ אבל רב הונא פשיט ליה דבשטר דהכא כר' יוסי מפני שהתנאי שלאחר מיתה כתוב בתוכו ואם הזמן כתוב בתוכו והתנאי שלאחר מיתה אמר לה על פה מספקא ליה אי הלכה כר' יוסי בהא שיועיל זמנו של גט שהוא כתוב לתנאי דלאחר מיתה שהוא בפה ומ"ה אמר חולצת ולא מתיבמת ורב הונא דפסיק הלכה כר' יוסי מרב פשטו ליה כדאמרי' התם א"ל הכי אמר רב הלכה כר' יוסי וכמו שרב הונא חילק בין גט לשטר דבשטר פסק הלכה כר' יוסי ובגט לא ה"ה הכי נמי חילק רב אע"ג דפסק הלכה כר' יוסי בשטרות בגטין לא נראו לו דבריו וס"ה אמרינן לאפוקי מדר' יוסי ולא ק' דידיה אדידיה. והתקין שיכתבו בגיטין כך כדי שיהו רגילין להרגיל את ש"מ לומר כך בשעה שנותנו לה מהיום אם מתי אבל אם השכיב מרע לא אמר בפיו מהיום הכתיבה שאנו כותבין בתוך הגט מיומא דין אינה מועלת כלום דהא לר' יוסי כך מועיל דגן הונא ס"ל כר' יוסי ואפ"ה קאמר דלא מהני זמן שהוא ככתיבה לתנאי דלאחר מיתה שהוא בפה (והם) [וה"ה] הכי לדבנן אע"ג דכתיב מהיום לא מהני לתנאי דהוא ע"פ כדפריש המורה (לעיל עב. רש"י ד"ה מהיום) די"ל חזר בו ממה שכתב מהיום ולא נתנו לה אלא שיקנה לאחר מיתה ואין גט לאחר מיתה. וזה הטעם צריך לתת לחבר שהוא יודע מה כתוב בגט אבל ההדיוטות שאין יודעים מה כתוב בו בלתי זה הטעם אינו כלום שהרי אנו מלמדין אותו שיאמר לה הרי זה גיטיך אם מתי הנה כל כונתו היא להקנותו

ולעלם מועיל כלום אלא תקן שיכתבו כך כדי להרגילם בכך שאם הבעל רוצה לומר היום אי את אשתי ולמחר אי את אשתי שישתקוהו ליתן גט לצמיתות כמו שכותבים בגט ולעלם ותהא עדותן קיימת וה"ה הכי נמי מיומא דין ולעלם תקן לכותבו בגיטין בעבור ש"מ שיתן גט לאשתו בתנאי אם מתי שיהו מרגילים אותו לומר מהיום ולא יסמכו על זמן שכתבו בגט כו' יוסי ותהא עדותן קיימת שכותבין בגט מהיום ודומה זה למאי דאמרי' בפ' הזהב (ב"מ מז.) אמר רב ששת בריה דרב אידי כמאן כתבי' האידנא במנא דכשר למקנייא ביה במנא לאפוקי מדרב ששת דאמר קונין בפירות. דכשר לאפוקי מדשמואל דאמר קונין במוריגא. למקניא לאפוקי מר' לוי דאמר קונין בכליו של מקנה ביה למעוטי מטבע שכל זה שאנו כותבין בשטרות הוא כדי להרגילם שלא יעשום בענין אחר שאם יעשום בענין אחר מה מועלת כתיבתם הלא הן מעידים שקר אלא ודאי העיקר הוא שהם יעשו כך ועל מה שעשו הם אנו מעידים. גם הנה בש"מ צריך לומר מהיום ואנו מעידים שכך אמר. והכי הוא משמעות דברי רב מדקאמר איך פלוני פטר ותרוץ זהו לשון עדות שמעידים העדים כי כך היה המעשה: גופו של גט שחרור הרי את בן חורין הרי את לעצמך אתקין רב יהודה בשטר זביני דעבדי עבדא מוצדק לעבדו ופטור ועטור מן חרורי ומן עלולי מלכא ומלכתא ורשום דאינש לית עילוהי מנוקה מכל מום ומכל שחין דנפיק ביה עד שצהר וחדת ועתיק פי' מוצדק לעבדו דינו פסוק לעבדות שאין שום ערעור במכירה זו ופטיר ועטיר מן חרורי פרוש ומופלג מכל חירות כמו הנפטר מרבו ועטור כמו עטרא שטר חלוקה רק הבמות לא סרו תרגומי' לא עטרא ומן ערורי מלכא ומלכתא פי' מערעור (ועלילות) המלך והמלכה שלא חטא שיהא מוכתב למלכות שאם היה מוכתב למלכות מקחו בטל כדאמרינן בהשוכר בבבא מציעא רושם סימן שעושין על העבדים כדאמרן במס' שבת לא איתא עילויה מאדם אחר חוץ מן המוכר הזה ומנוקה מכל מום ומכל שחין דנפיק ביה עד שצהר מכל שחין שיצא בפניו עד ב' שנים דמאים למיקם קמיה שצהר בלשון פרסי ב' שנים דהאי דאמרי' סמפון בעבדים ליכא דיניה היכא דזבין סתמא אבל הכא דאתני מקחו בטל ואלה מוכי שחין קודם שיתגלו עליהם השחינים יש חולי בגופן שמחמת

לאפוקי מדבעא מיניה רבא מרב נחמן היום אי אם אשתי ולמחר הרי אם אשתי: מהו ופשט ליה כיון דפסקה פסקה אפ"ה תקן דלא לעביד הכי אלא להוליא לעז על הגט: **מודלק לעבדו.** דינו פסוק לעבדות שאין שום ערעור במכירה: **ופטיר ועטיר מן חרורי.** ופרוש ומופלג מכל מירות כמו הנפטר מרבו (יומא דף נג.): **ועטיר.** כמו ו' עיטרא שטר חלוקה. רק הבמות לא סרו (מלכים ג יב) מתרגם לא עטרא: **ומן ערורי מלכא ומלכתא.** ומערערו המלך והמלכה אלא חטא להיות מוכתב למלכות ליהרג אאם היה מוכתב למלכות מקחו בטל כדאמר בב"מ בהשוכר (יא): **ורשום דאיניש.** רושם סימן שעושין על העבדים כדאמרי' במסכת שבת (דף נח.): **לא אית עילויה.** מאדם אחר חוץ מן המוכר הזה: **ומנוקה מכל מום.** כמו לסטים מזויין דמקחו בטל: **ומן שחין דנפיק עד טצהר.** ומכל שחין שיצא בפניו עד שתי שנים דמאים למיקם קמיה: **עד טצהר.** בל' פרסי שתי שנים. והאי דקא אמרי' סמפון בעבדים ליכא היינו היכא דזבין סתמא אבל הכא כיון דאתני מקחו בטל וזה עכשיו אין לו שחין ודרך שחין יש שהולך לו חוזר עד שתי שנים לפיכך עד ב' שנים מתנה עמו שאם יצא בו אותו שחין עד שתי שנים שיהא מקחו בטל לפי שכבר היה בו המום הזה ולא דאמרו: **גינגדל.** כמשמעו זגגדיל: **ומרסכא.** פסולת פיגי כסף שיולא ממנו במקוס שמתיכין אותו בשעת חפירתו מן ההריס וקורין לו קוגילו"ן: **וכבריתא.** גפרית: **ושייף ליה בגדפא דאווזא.** וסך אותו בגומה של אווז: **מתני' ואם נישאת הוולד כשר.** האי תנא לאו כרבי מאיר סבירא ליה דאמר עדי חתימה כרתי דלרבי מאיר הוולד ממזר (יא) ולמאן דמוקי לה בגמ' כרבי מאיר איכא למימר דכתב ידו במאה עדים דמי ולאו כרבי אלעזר סבירא ליה דאמר עדי מסירה כרתי דהא פליג רבי אלעזר בסיפא אלא כיון דכתב ידו הוא וכתב ונתן קיימא ביה ואע"ג דליכא עדי מסירה כשר מדאוריתא ומיהו רבנן פסליהו דלמא אתי לאכשורי בכתב סופר הלכך לא תינשא ואם נישאת הוולד כשר ודוקא כתב ידו אבל כתב סופר ואין שם עד הוולד ממזר: **זמן.** תקנתא דרבנן משום בת אחותו דאמרינן בפ"ק (לעיל דף יח:) הלכך הוולד כשר: **אלא עד אחד.** פליגי בה בגמרא[יא] איכא למ"ד אכתב ידו קאי אפילו הכי אשמועינן דלכתחלה לא ורישא אשמועינן דאפי' אין בו עד אם נישאת הוולד כשר ואיכא למאן דאמר אכתב סופר קאי ואפי' הכי הוולד כשר דסופר הוה ליה ממקום עד שני: **ר' אלעזר אומר אף על פי שאין עליו עדים.** ואינו כתב ידו: **אלא שנתנו לה בפני עדים כשר.** ליגשא לכתחלה: **תיקון העולם.** שמא יאמרו עדי מסירה ויבא הבעל ויערער לומר לא גירשתיה: **גמ' ותו ליכא.** גיטין פסולין לכתחלה והולד כשר: **והאיכא גט ישן.** דאמרינן לעיל (יב) בגמ' אם נישאת לא תצא: **הכא תצא.** רב ולוי פליגי בה לקמן בשמעתין[יב]: **הסם.** אמרינן בגמ' אם נתגרשה תנשא לכתחלה בפרק הזורק (לעיל עט:): **הניחא לרבי מאיר.** דאמר[יג] כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזר: **אלא לרבנן.** מי מתני' דהכא[טו] דרבנן היא ניתני נמי הכא גט קרח: **הסם תצא.** אפילו לרבנן: **שלום מלכות.** דאמרינן בהזורק (שם עט:) כתב לשם מלכות כו': **מניינא דרישא.** שלשה גיטין פסולין: **מניינא דסיפא.** הרי אלו ג' גיטין פסולין ומשמע מיעוטא הני ותו לא: **הני דאמרן.** ואשמעינן דמתני' ר"מ היא דאמר התם הולד ממזר: **למעוטי הא דתניא.** דהכא הולד ממזר כר' מאיר ואשמעינן מתני' דבריית מתרלתא היא דאפילו כה"ג משו ליה ר"מ ממזר: **אי נימא ארישא.** דליכא שום עד: **אלא אמציעתא.** שפסול משום זמן מה לי כתב ידו מה לי כתב סופר הרי יש עליו עדים: ודוקא

מן עלולי ומן ערורי מלכא ומלכתא. נראה לר"י דגרסי' מיפכא מן ערורי ומן עלולי מלכא ומלכתא דלשון עלילה שייך במלך וערעורי גבי אחר כל אדם: **רושם.** פי' בקונטרס רושם וסימן שעושין לעבדים[א] ואית ספרים דגרסי' ורשו דאינשי פי' שאין עליו מלוה[ב]:

מן עלולי מלכא. כן הוא כמו שפי' בקונטרס כאן דמוכתב במלכות הוי מקח טעות כדאמרי' בהאומנין (ב"מ פ.). ובהמוכר פירות (ב"ב נב:) אמרינן בהדיא דאומר לו הרי אלך לפניך ובפ"ק דקידושין (דף יא.). ובפ' אע"פ (כתובות נח.) גבי סימפון בעבדים ליכא דאמר מאי אמרת ליסטים מזויין או מוכתב במלכות הנהו קנא אית להו צריך לפרש כמו שפי' ר"ת קנא אית להו[ג] ולא אמאתא[ד] ולא כמו שפי' בקונטר' התם קנא אית להו וסבר וקביל ומאי דאתקין לכתוב בשטרא[ה] לא הוי אלא לשופרא אלא יטעו העולם כמו תרוצי דפסיעתא אאם משומרב הוא שהמקח בטל[ו] (דף עו): **עד מצהר.** והא דאמרינן סימפון בעבדים ליכא אי בגדולי הא קא חזי ליה אי בגוואי לא איכפת ליה היינו במומין שהן עליו עתה אבל בפותן שיבאו עליו אחר כך ולא יהיה אז ראוי למיקם קמיה ודאי הוה מקח טעות אף על גב דכי האי גוונא משכחת סימפון בעבדים איכא למימר דהא לא אמאתא: **שלשה** גיטין פסולין. לעיל (דף ג:) פירשתי ומה שפי' בקונטרס דהך משנה לא כרבי אלעזר ולא כר"מ אין נראה דאיכא בגמ' דמוקי לה כר' מאיר[ז]:

מוקי לההיא בר' מאיר. נראה דלא גרסי' הכא דאמתני' קאי: **מניינא** דסיפא למעוטי הא דתניא בו'. כל משניות מפיק מאד מיעוטא ממניינא דרישא וחך בריית ממניינא דסיפא ואשמעינן דמתרלתא היא ורבינו יצחק אומר דהך בריית אינטריכא מיעוטא לחוד לפי שיש תקנה אפי' לר"מ אפילו לכתחלה לינשא שיוכל לינטו הימנה ולינתנו לה קודם נישואין: **אמר** רב כתב ידו שנינו בו'. דוקא כתב ידו ועד אבל כתב סופר ועד לא אפי' בספרא מובהק דסבירא ליה לרב אתם סופר שנינו כדפירש בקונטר'[ח] ורבינו חננאל גריס דוקא כתב ידו ועד הוא דפסול ואם נישאת הוולד כשר אבל כתב סופר ועד תינשא לכתחלה ושמואל אמר אפילו כתב סופר ועד דוקא בדיעבד כשר ומתנן כתב סופר ועד כשר ומשני התם בסופר מובהק[ט] וגירסא זו איננה בשום ספר ועוד יש לומר דלרב כתב סופר מובהק ועד כשר לכתחלה אבל בסופר שאינו מובהק ועד פסול אפילו בדיעבד:

לאפוקי מדבעא מיניה[ט] רבא מרב נחמן דאמר היום אי את אשתי ולמחר את אשתי: גופו של גט שחרור הרי את בת חורין הרי את לעצמך: אתקין רב יהודה בשטר זביני דעבדי עבדא דנן מוצדק לעבדו ופטיר ועטיר מן חרורי ומן עלולי ומן ערורי מלכא ומלכתא ורשום דאיניש לא אית עלוהי ומנוק' מכל מום ומן שחין דנפיק עד